

**HUR PÅVERKAS ELTEKNIKFÖRETAGEN AV LÅGKONJUNKTUR OCH FINANSKRIS?
En analys av konsekvenser och riskfaktorer i tidsperspektivet 2009-2012**

November 2009

INDUSTRIFAKTA
MARKNADSANALYSER FÖR BYGG- OCH FASTIGHETSSEKTORN

INNEHÅLL

Sammanfattning	3
Elteknikbranschens konjunktur följer inte den ekonomiska återhämtningen	4
Minskad investeringsvilja och ökad priskänslighet bromsar efterfrågan	5
Ökad prispress på underentreprenader vid byggprojekt	6
Försvagad ekonomi hos elteknikbranschens beställare	7
Minskad omsättning hos elteknikföretagen både 2009 och 2010	8
Risk för kraftigt försvagad lönsamhet	8
Skärpt konkurrens när kapacitetsbehoven minskar	9
Trög kreditmarknad försvårar företagens finansiering	10
Kompetensutveckling avgörande för framtida konkurrensförmåga	11
Endast två län har tillväxtprognoser för perioden 2009-2010	11

SAMMANFATTNING

Svårt att se återhämtning inom elteknikbranschen före 2012-2013

Trots kraftigt minskade investeringar inom både industrin och byggsektorn under både 2009 och 2010 verkar den svenska ekonomin kunna visa några procents tillväxt redan 2010. För elteknikbranschen, som påverkas kraftigt av både den svaga utvecklingen inom byggandet och industrins utveckling, kan däremot återhämtningen fördröjas ända fram mot 2012-2013. Det beror på att branschen ligger sent i konjunkturcykeln och dessutom har närmare 40 procent av sin omsättning inom industrisektorn med bl a fordonsindustrin och dess underleverantörer som viktiga beställare. Även risken för en "bostadsbubbla" när räntorna åter stiger utgör en hotbild för återhämtningen i branschen.

EIO:s senaste konjunkturenkät från september 2009 pekar på att närmare 60 procent av företagen i branschen har fått minskad efterfrågan från industrin och 35-40 procent uppger minskad ordergång från delar av byggsektorn. Samtidigt har prispressen ökat på underleverantörerna inom byggsektorn i takt med sjunkande anbudspriser. Detta leder nu till snabbt krympande marginaler hos elteknikföretagen.

Man kan även se tydliga tecken på försvagad ekonomi hos många beställare inom både den privata och offentliga sektorn. Hos kommunerna minskar t ex skatteintäkterna och det kan dröja flera år innan man är tillbaka på nivåerna före krisen. Även hos fastighetsbolagen minskar intäkterna, när andelen outhyrda lokaler ökar och detta leder till att planerade byggprojekt skjuts framåt i tiden.

För elteknikföretagen väntas den svaga marknadsutvecklingen leda till att omsättningen minskar med ca 5 procent 2009 och ytterligare ca 7 procent 2010. Först under 2011 pekar prognoserna på en svag tillväxt med omkring 3 procent. Samtidigt riskerar branschen att återgå till de låga nettomarginaler på 3-4 procent, som man hade före den senaste högkonjunkturen. Det har även blivit svårare att få nya krediter, samtidigt som både betalningstider och kundförluster ökar, vilket försämrar likviditeten hos många elteknikföretag.

Effekterna av lågkonjunkturen och finanskrisen uppvisar betydande geografiska variationer. För tvåårsperioden 2009-2010 är det dock endast två län, där prognoserna för elteknikmarknaden är positiva. I övriga län varierar prognoserna från noll till en nedgång med som mest 27 procent. Det innebär att det kan dröja till omkring 2013 i fler län, innan marknaden är tillbaka på 2008 års nivå.

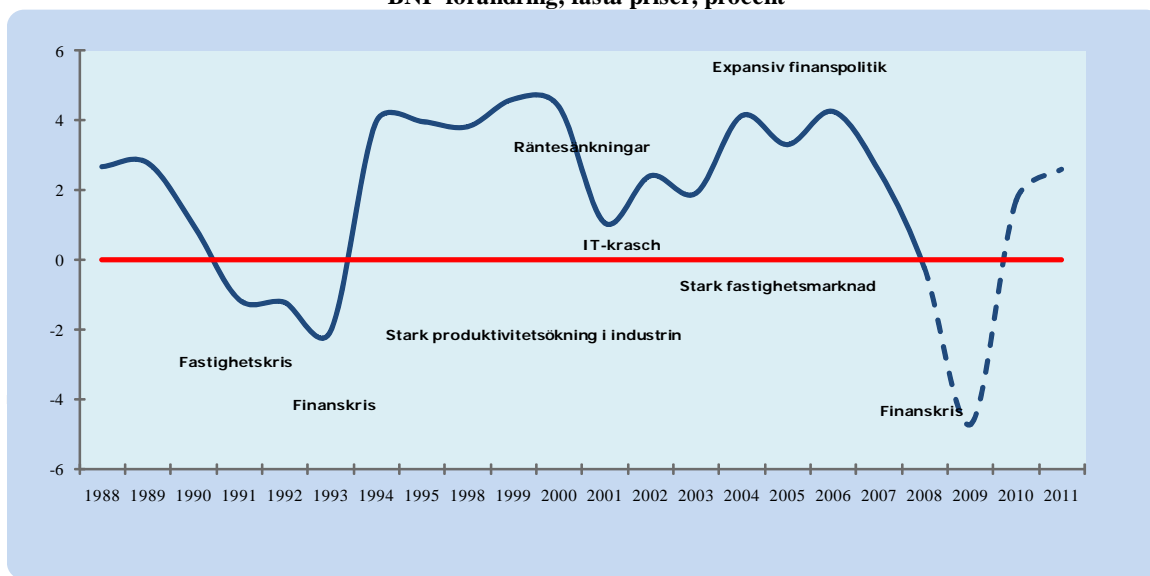
En nyckelfråga för branschen är att kunna finansiera den kompetensutveckling som krävs för att bli en stark aktör inom energiområdet och hantera konsekvenserna av ökande åldersavgångar. Detta kommer att kräva både nyrekrytering och omfattande internutbildning, inte minst för att hantera den tilltagande bristen på ledningsfunktioner och vissa typer av tjänstemän. Installationselektriker väntas däremot inte tillhöra de största bristyrkena på medellång sikt enligt beräkningar från Arbetsförmedlingen.

Elteknikbranschens konjunktur följer inte den ekonomiska återhämtningen

De flesta bedömare verkar vara överens om att Sveriges BNP 2009 kommer att minska med mellan 4 och 5 procent och 2010 åter börja visa tillväxt med upp emot 2 procent. Det innebär att den pågående krisen i svensk ekonomi ser ut att få ett betydligt mer dramatiskt förlopp än den i början av 1990-talet, då en BNP-minskning i samma storleksordning fördelades på tre år.

BNP UTVECKLING 1988-2008, PROGNOIS 2009-2011

BNP-förändring, fasta priser, procent

Prognoser: Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket m fl

Den kraftiga försvagningen av Sveriges ekonomi återspeglas av kraftiga fall för både bruttoinvesteringar och industriproduktion med 15-20 procent under 2009. Investeringarna väntas fortsätta minska även 2010 och trots en svagt positiv prognos för industriproduktionen ser det ut att dröja till 2013, innan denna kan vara tillbaka på 2008 års nivå. För elteknikbranschen, som 2008 hade nästan 40 procent av sin omsättning relaterad till industrin, innebär detta fortsatt svag efterfrågan under flera år framåt. För elteknikföretagen är dessutom verkstads- och fordonsindustrin med sina underleverantörer viktiga beställare. Dessa har drabbats särskilt hårt av finanskrisen och efterföljande lågkonjunktur, vilket ytterligare fördröjer återhämtningen inom branschen. Det stora beroendet av industrisektorn gör även att elteknikföretagen påverkas kraftigare av konjunkturedgången än andra typer av tekniska installatörer.

De senaste BNP-prognoserna pekar på att det kan börja ske en allmän ekonomisk återhämtning från 2011 med tillväxttal som i de mest positiva prognoserna närmar sig 3 procent. Trots detta verkar det inte troligt att bruttonationalprodukten kan vara tillbaka på 2007 års nivå förrän tidigast 2012 och för branscher med stort beroende av industrins och byggsektorns investeringar kan återhämtningen bli ännu mer utdragen i tiden. Vissa konjunkturbedömare pekar även på risken för en negativ rekyl i BNP-kurvan, när statens omfattande stimulanser upphör och räntorna åter stiger för att möta en ökande inflationsrisk. Bostadskreditnämnden, BKN har dessutom i slutet av oktober varnat för att det kan komma en kraftig nedjustering av bostadspriserna, som trots lågkonjunkturen fortsatt att öka mot en långsiktigt ohållbar prisnivå. Det kan få betydande negativa effekter både för bostadsbyggandet och för hushållens intresse för att utnyttja det nya permanenta ROT-avdraget. Det senare påverkas även i hög grad av räntenivån, som redan inom något år väntas ligga väsentligt högre än idag. För elteknikföretagen skulle det innebära en ytterligare fördröjning av återhämtningen.

NYCKELTAL FÖR SVERIGES EKONOMI

Baserat på aktuella prognoser från Konjunkturinstitutet, banker, organisationer m fl (sept-okt 2009)

	Procentuell förändring i fast prisnivå		
	2009	2010	2011
BNP	-4,7	+1,7	+2,6
Hushållens konsumtion	-1,3	+1,8	+2,5
Offentlig konsumtion	+1,0	+1,1	+0,5
Arbetslöshet*	8,7	10,9	11,5
KPI, årsgenomsnitt	-0,2	+1,1	+1,7
Bruttoinvesteringar	-15,3	-3,6	+3,7
Industriproduktion	-17,5	+3,7	+6,5
Styrränta i december **	0,25	0,50	1,50

*Inkl heltidsstuderande som söker arbete **Konjunkturinstitutet.

Källa: Industriefakta AB

Minskad investeringsvilja och ökad priskänslighet bromsar efterfrågan

En dramatisk minskning av investeringarna inom både byggsektorn och industrin inleddes redan 2007. Då sjönk de påbörjade investeringarna i ny- och ombyggnad av bostäder och lokaler med 5 procent för att falla ytterligare med 6 procent under 2008. För 2009 pekar utvecklingen på en ännu kraftigare nedgång med omkring 20 procent inom byggandet. Samtidigt väntas industrins maskininvesteringar minska med ca 25 procent 2009 och ytterligare ca 10 procent 2010. Även industriproduktionen väntas minska i samma storleksordning 2009 och med en svag prognos på drygt 3 procent 2010 kan även behoven av service och underhåll minska.

MASKININVESTERINGAR I VARUPRODUCERANDE BRANSCHER

Procentuell utveckling, fasta priser

2007	2008	2009	2010	2011
+11	+4	-26	-10	+5

Källa: Konjunkturinstitutet

PÅBÖRJADE NY- OCH OMBYGGNAD SINVESTERINGAR 2007-2011

Procentuell förändring, fasta priser

2007	2008	2009	2010	2011
-5	-6	-20	0	+6

Exklusive anläggningsbyggande

Källa: Industrifakta AB

Effekterna av de krympande investeringarna bekräftas av EIO:s konjunkturenkät från augusti 2009, där närmare 60 procent av de intervjuade företagen uppger minskad efterfrågan från industrin. För kommersiella fastighetsbolag är motsvarande andel ca 40 och för kommuner 35 procent. Samtidigt finns det tydliga signaler om att de kvarvarande beställarna blir allt mer priskänsliga och att allt fler projekt skjuts framåt i tiden. Detta gäller inte minst kontor och detaljhandel, där vakanserna nu ökar och hyresnivåerna sjunker. Inte förrän 2011 pekar prognoserna åter uppåt för byggnads- och maskininvesteringar och då endast med omkring 5 procent. Med en ackumulerad minskning på ca 35 procent för industrins maskininvesteringar och ca 30 procent för byggandet är man knappast tillbaka på den ursprungliga investeringsnivån förrän omkring 2014.

För elteknikföretagen, som 2008 hade närmare 40 procent av sin omsättning relaterad till industriinstallationer, får de minskande maskininvesteringarna tydliga effekter. Att verkstadsindustrin och särskilt fordonsindustrin har drabbats särskilt hårt av lågkonjunkturen innebär att elteknikföretagen påverkas kraftigare än andra installationsbranscher. Att stora delar av industrin finns i regioner och på orter med svag tillväxt försvårar situationen ytterligare. De minskade investeringarna i bostäder och kommersiella lokaler får totalt sett störst effekter i storstadsregionerna.

Ökad prispress på underentreprenader vid byggprojekt

Vid både ny- och ombyggnad av bostäder och lokaler ökar nu prispressen på underentreprenörsledet, där elteknikföretagen ingår. Konjunkturinstitutets barometer från oktober 2009 visar att anbudspriserna för byggprojekt fortsätter att sjunka. Orsakerna är främst försvagad efterfrågan bl a på grund av svårigheter för byggherrarna att hitta finansiering till nya projekt. En konsekvens av detta är att byggföretagen tar in fler anbud från sina leverantörer för att pressa priserna hos underentreprenörer som elteknikföretag m fl. Enligt intervjuer med elteknikföretag i november 2009 är det vanligt att antalet anbud har fördubblats och att prisnivån har sjunkit med 10-15 procent under det normala. Det innebär i praktiken att många företag accepterar uppdrag med obefintliga eller till och med negativa marginaler för att kunna upprätthålla sysselsättningen och bibehålla sin kompetens. Elteknikföretagen och andra underentreprenörer har normalt väsentligt mindre möjligheter att anpassa sina åtaganden till lägre prisnivåer än t ex byggtreprenören, som ofta kontrollerar

de flesta delarna av byggprocessen. Det betyder att sänkta anbudspriser får tydligare genomslag på lönsamheten hos dessa.

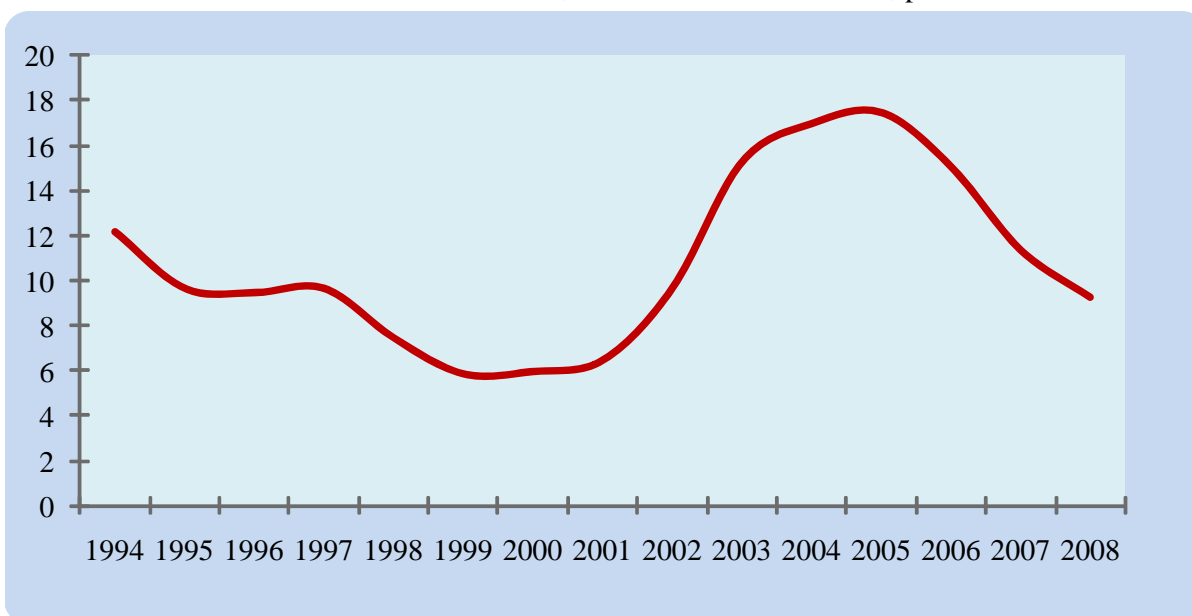
Försvagad ekonomi hos elteknikbranschens beställare

Hur olika branscher påverkas av finanskris och lågkonjunktur beror på vilken typ av beställare man har och inom vilka sektorer dessa har sin verksamhet. Elteknikföretagen har inte bara ett stort beroende av tillverkningsindustrins utveckling, utan påverkas också av alla typer av byggande och underhållsarbeten. En viktig beställargrupp är kommunerna, som både har ett omfattande byggande och ett stort fastighetsbestånd att underhålla. Dessa, liksom andra offentliga beställare, påverkas av konjunkturedgångar i ett sent skede, när stigande arbetslöshet får genomslag och sänker skatteintäkterna. Kommunerna får visserligen ökade statsbidrag, men enligt SKL, Sveriges Kommuner och Landsting kommer det ändå att krävas återhållsamhet hos flertalet kommuner för att klara kraven på budgetbalans de närmaste åren. Även med höstens något ljusare prognoser för arbetsmarknaden kan det dröja 3-5 år innan kommunernas skatteintäkter är tillbaka på 2008 års nivå. Det betyder att man får svårigheter att finansiera många planerade byggnadsinvesteringar och även kan tvingas att hålla igen på det löpande byggnadsunderhållet.

En annan av elteknikbranschens beställargrupper som påverkas kraftigt av lågkonjunkturen är ägare av kommersiella lokaler som kontor, butikslokaler m m. Hos dessa ökar nu de outhyrda lokalytorna på flertalet orter i landet, samtidigt som hyresnivåer och fastighetsvärden sjunker. Kommersiella fastigheter är känsliga för sysselsättningsförändringar och i t ex Stockholm tredubblades andelen tomma kontorslokaler efter IT-bubblan i början av 2000-talet. Även om effekterna av nuvarande kris väntas bli måttligare, skjuter man nu fram många planerade byggprojekt med kontor, hotell och handel flera år i tiden och även underhållsvolymer påverkas. I Stockholmsregionen väntas vakanserna för kommersiella lokaler stiga till upp emot 13 procent, vilket motsvarar outhyrda lokalytor på omkring 1,5 miljoner kvadratmeter. Mest känsliga för minskad sysselsättning inom tjänstesektorn är normalt storstadsregionerna, men även de flesta andra större orter påverkas av den pågående krisen.

VAKANSER I KOMMERSIELLA LOKALER 1994-2008

Kontorsvakanser i Stockholm, andel tomma kontorslokaler, procent

Källa: Industrifakta AB

En ljuspunkt för elteknikföretagen och andra underentreprenörer kan vara signalerna om ökat bostadsbyggande. Detta stimuleras av de låga räntorna och bristen på bostäder i en stor del av kommunerna. De positiva effekterna dämpas dock av hårt pressade anbudspriser och en väntad uppgång av bostadsräntorna redan under 2010. Bedömare hos de stora byggföretagen, som är den största beställargruppen, pekar också på betydande risker för en ny avmattning när räntorna stiger och om arbetslösheten ökar ytterligare.

Minskad omsättning hos elteknikföretagen både 2009 och 2010

Baserat på EIO:s senaste konjunkturrapport från september 2009 väntas elteknikbranschens omsättning minska med ca 5 procent 2009 och ytterligare ca 7 procent 2010. Först under 2011 väntas en svag återhämtning med omkring 3 procent, när investeringarna inom industrin och byggsektorn börjar komma igång och leda till ökad efterfrågan. Elteknikföretagens egna bedömningar ligger i linje med prognosen 2009, men enskilda företag tror att omsättningen kan minska med upp till 40 procent 2009 och 30 procent 2010. Sammantaget finns det risk för att branschen förlorar ca 12 procent av sin omsättning under tvåårsperioden 2009-2010 och att tillväxten 2011 inte räcker till för att kompensera nedgången, även om återhämtningen skulle bli större än prognosen pekar på.

PROGNOS FÖR OMSÄTTNINGsutveckling

Baserat på EIO:s konjunkturrapport

2009	2010	2011
-5	-7	+3

Källa: Industrifakta AB

Bakgrunden till prognoserna är att industrins maskininvesteringar väntas fortsätta minska med omkring 10 procent även 2010 (Konjunkturinstitutet) och att stora delar av byggsektorn påverkas av konjunkturedgången i ett relativt sent skede. Detta gäller bl a byggandet av både offentliga och kommersiella lokaler, där det ofta handlar om större projekt med långa byggtider. Nybyggandet av kontor, hotell och andra kommersiella lokaler väntas t ex minska med ca 25 procent 2009 och ytterligare ca 25 procent 2010 (Industrifakta AB). Även 2011 pekar prognoserna för kommersiella lokaler på mycket låg nivå för investeringarna. Den svaga utvecklingen inom byggsektorn bekräftas av Konjunkturinstitutets senaste barometer, där konfidensindikatorn för byggindustrin har fallit med tre enheter mellan september och oktober 2009.

Mot den här bakgrunden är det troligt att elteknikbranschen inte kan vänta någon stabil återhämtning förrän omkring 2012 och att det dröjer ytterligare något år innan man är tillbaka på 2008 års omsättningsnivå.

Risk för kraftigt försvagad lönsamhet

Efter en lång period med svag lönsamhet har elteknikföretagen från 2006 lyckats nå upp till en mer rimlig nettomarginal för att klara en långsiktig ekonomisk uthållighet. Från en vinstandel av omsättningen på endast 3,8 procent 2005 lyckades branschen fram till 2007 som mest lyfta sin nettomarginal till 7,4 procent. Även 2008 låg nettomarginalen kvar på omkring 7 procent, vilket är den nivå branschen satt upp som mål för att man ska klara behoven av kompetensutveckling och anpassning till förändrade marknadsförutsättningar. Förbättringen av lönsamheten påverkades troligen av den starka tillväxten inom byggsektorn och industrin under perioden 2004-2007, när kapacitetsutnyttjandet ökade till närmare 100 procent.

NETTOMARGINAL HOS ELTEKNIKFÖRETAGEN 2005-2008

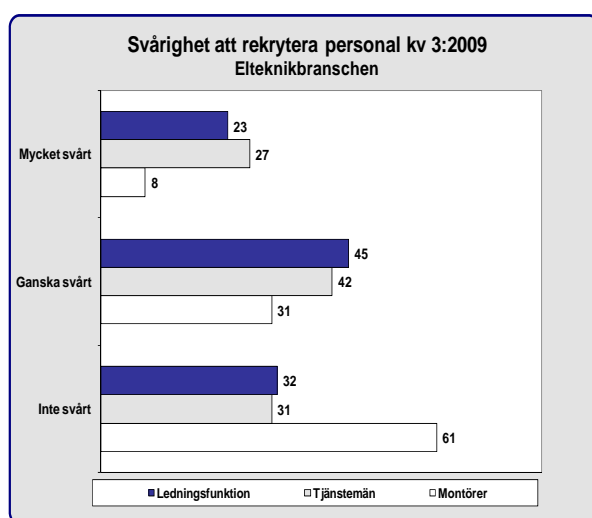
Resultat efter finansiella poster som andel av nettoomsättning			
2005	2006	2007	2008
3,8	5,0	7,4	7,1

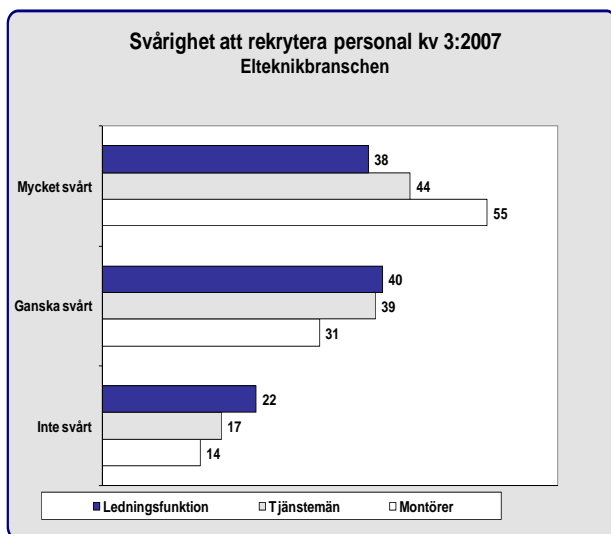
Totalt 4.137 företag SNI 43210, elinstallationsfirmor

Under 2009 finns det tecken på att elteknikföretagens lönsamhet åter snabbt försvagas genom minskad efterfrågan, skärpt konkurrens och försämrad prisbild. Intervjuer med elteknikföretag under hösten 2009 visar att utvecklingen varierar kraftigt mellan enskilda företag från omkring oförändrade till halverade nettomarginaler. Det finns även exempel på företag, som har sänkt sin timdebitering med upp till ca 30 procent av tidigare normal nivå. Mycket tyder på att den pågående lågkonjunkturen med stor sannolikhet leder till att branschen omkring 2010 är tillbaka på sin tidigare låga lönsamhetsnivå med nettomarginaler på 3-4 procent. Det är även troligt att många av branschens företag kommer att visa negativa resultat både 2010 och 2011. En konsekvens av detta blir att en betydande andel av elteknikföretagen kan få svårigheter att finansiera bl a den kompetensutveckling, som är nödvändig för att man ska klara de krav som ställs i samband med effektivisering av energianvändningen.

Skärpt konkurrens när kapacitetsbehoven minskar

Elteknikföretagen har under en lång period haft svårigheter att rekrytera personal, inte bara på de större tillväxtorterna utan i större delen av landet. Detta håller nu snabbt på att förändras, när kapacitetsbehovet i branschen minskar. Kvartal 3 2007 uppgav 55 procent av företagen i EIO:s konjunkturenkäter att man hade mycket svårt att rekrytera montörer. Två år senare i kvartal 3 2009 hade denna andel minskat till endast 8 procent, vilket är den mest dramatiska förändring som skett under de ca 10 år som dessa mätningar gjorts. Man kan notera att även svårigheterna att rekrytera ledningsfunktioner och tjänstemän har minskat under perioden, men inte alls i samma omfattning som för montörer. Omkring en fjärdedel av företagen hade fortfarande svårigheter att hitta den na typ av personal i kvartal 3 2009.

Utvecklingen av antalet anställda bekräftar att branschen börjar få ett överskott på kapacitet. Från december 2008 till juni 2009 minskade antalet montörer med 3,8 procent och anställda totalt med 4,5 procent enligt enkäten ovan. Den allt hårdare konkurrensen i branschen påverkar även lönsamheten negativt. Enkäter med elteknikföretagen visar att timdebiteringen var i stort sett oförändrad första halvåret 2009 och endast har ökat marginellt med någon procent under de senaste två åren, trots att denna sedan länge legat på en allt för låg nivå. Samtidigt har kostnaderna fortsatt att öka och prisnivån sänkts för de flesta typer av arbeten, särskilt vid projekt där elteknikföretagen har rollen som underentreprenör. Mot bakgrund av att branschen står inför stora utmaningar i form av förändrade kompetensbehov och snabbt ökande åldersavgångar är det allvarligt att man nu tvingas göras sig av med kompetens, som redan inom några år kommer att vara oumbärlig. Att en skärpt konkurrenssituation försämrar företagets ekonomiska uthållighet försvårar situationen ytterligare och kan leda till att många mindre och medelstora företag får svårigheter att hävda sig i konkurrensen med större aktörer, när marknaden åter vänder uppåt.

Trög kreditmarknad försvårar företagets finansiering

Den pågående finanskrisen har lett till en dramatisk försämring av förutsättningarna på kreditmarknaden och företagen inom bygg- och hantverksrelaterade branscher tillhör troligen de som påverkats mest. Konjunkturinstitutets barometer från september 2009 visar att andelen företag som anger att det är svårare eller avsevärt svårare än normalt att finansiera sin verksamhet var 31 procent, vilket var oförändrat från augusti månad. Bland företagen inom byggindustrin var det i september 42 procent som hade problem med finansiering. Tillväxten för bankernas utlåning till icke-finansiella företag minskade i september till en årstakt på -0,6 procent. Det kan jämföras med en årlig tillväxttakt på 13,6 procent ett år tidigare. De företag som lyckas få nya krediter kan dra nytta av att räntenivån är låg, men i takt med att reporäntan åter börjar stiga under 2010 kan man förutse en relativt snabb ökning av företagets kapitalkostnader. Elteknikföretagen, som har en sen placering i konjunkturcykeln, kommer att få en stor andel av sina omställningskostnader och andra ekonomiska påfrestningar när räntorna börjar återgå till mer normala nivåer. En majoritet av elteknikbranschen utgörs av mindre företag och dessa har sällan finansiella tillgångar, som enkelt kan säljas eller användas som säkerhet för nya krediter. Att överbrygga lågkonjunkturen med hjälp av ökad skuldsättning kan i vissa fall vara möjligt, men detta kan leda till att en ekonomisk återhämtning försvåras ytterligare, när räntorna stiger och lånen ska amorteras.

Elteknikföretagen påverkas inte endast av sina egna finansieringsmöjligheter, utan i hög grad även av sina beställares. Eftersom dessa finns inom bygg- och fastighetssektorn samt inom industrin blir effekten att många projekt måste avskrivas eller skjutas fram i tiden på grund av svårigheter att hitta finansiering. Andra problem, som höjer risknivån i branschen, är försenade betalningar och en ökning av antalet konkurser bland beställarna, som leder till ökade kundförluster. Detta urholkar likviditeten hos många företag och effekten förstärks av sjunkande anbudspriser. För många elteknikföretag kan det bli svårt att hantera detta utan ökad lånefinansiering.

Kompetensutveckling avgörande för framtida konkurrensförmåga

Den kraftigaste tillväxten inom installationsområdet under det kommande decenniet kommer med stor säkerhet att vara knuten till energianvändning i byggnader och industriella processer. För att bli attraktiva för beställarna inom detta område måste elteknikföretagen redan inom de närmaste åren utveckla sin kompetens inom energiområdet. De nya kompetensbehoven omfattar inte endast tekniska områden som fastighetsautomation. Det är även viktigt att företagen skaffar sig mer kompetens och kapacitet inom t ex projektering, projektledning och entreprenadjuridik för att klara beställarnas krav på breda ansvarsåtaganden. Oavsett om företagen väljer att utbilda befintliga medarbetare eller rekrytera ny kompetens utifrån kommer den här omställningen att kräva stora ekonomiska resurser.

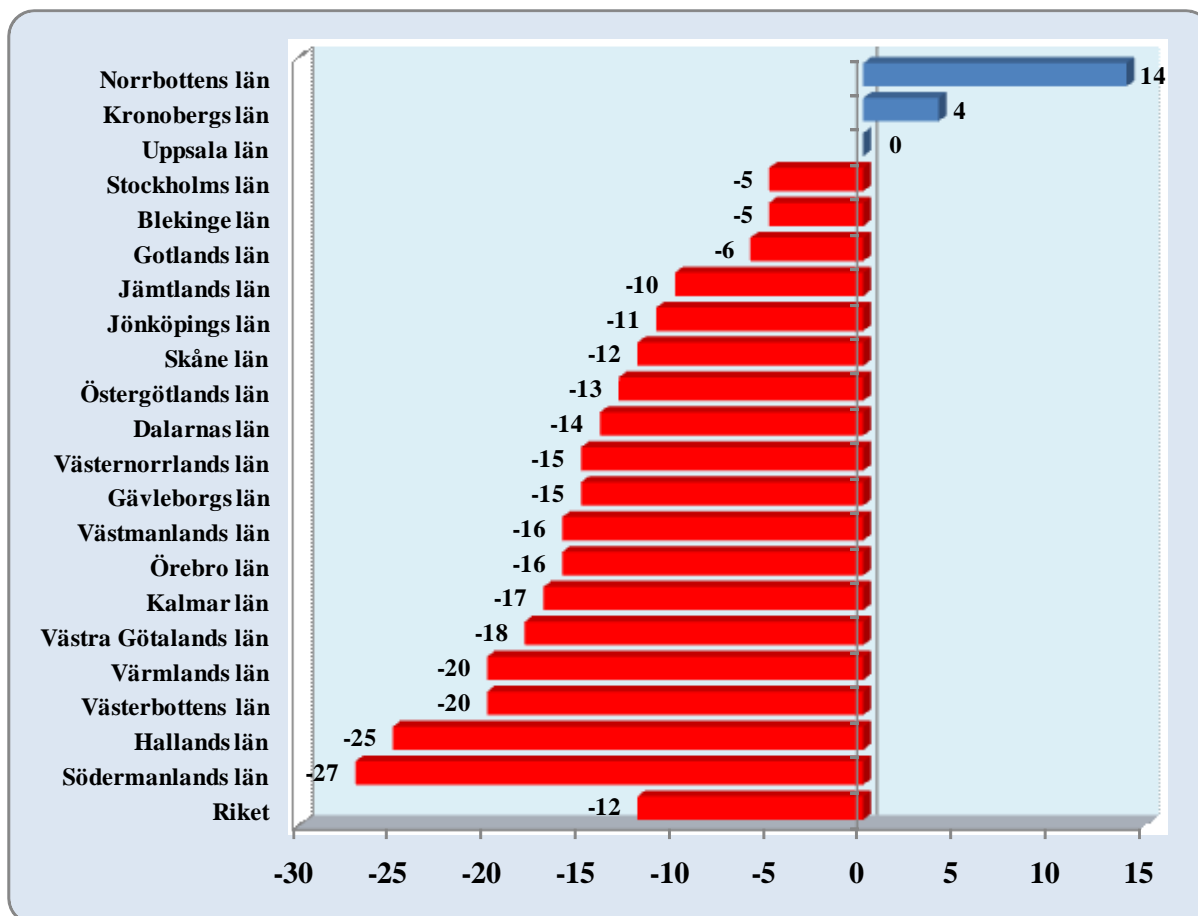
Elteknikbranschen måste även ersätta den kompetens som försvinner genom ökande åldersavgångar. Enligt en undersökning från Arbetsförmedlingen tillhör dock inte installationselektriker de största bristyrkena, utan dessa hamnar på en femgradig bristindexskala på drygt 2,5 efter grupper som glasmästare, plåtslagare och VVS-montörer på 5-10 års sikt. Kompetens som försvinner väsentligt snabbare från elteknikföretagen är ledningsfunktioner och tjänstemän, som ofta kan bli svåra att ersätta, eftersom flertalet närliggande branscher har liknande behov. Detta kan bli en mycket svår ekonomisk och organisatorisk utmaning för många mindre och medelstora företag.

En allvarlig effekt av den pågående finanskrisen och lågkonjunkturen är på längre sikt att elteknikföretagen förlorar dyrbar tid och nödvändiga resurser för att klara anpassning av verksamheten till nya marknadskrav. En uppenbar risk är att andra aktörer med mer kapital eller som har drabbats lindrigare av krisen skaffar sig ett försprång inom energiområdet, som kan bli svårt att hämta upp för elteknikbranschen. En försvagning av företagets ekonomiska stabilitet kan även göra det svårare att attrahera de högutbildade ungdomar, som branschen behöver för att klara generationsskifte och kompetensutveckling.

Endast två län har tillväxtprognoser för perioden 2009-2010

På riksnivå visar prognoserna i EIO:s senaste konjunkturrapport från september 2009 att tillväxten 2011 endast väntas bli en dryg fjärdedel av nedgången under tvåårsperioden 2009-2010. Även med en tilltagande återhämtning under 2012 är det osannolikt att branschen kan vara tillbaka på 2008 års nivå före 2013 eller 2014. På lokal nivå finns det dock stora avvikelser från riksgenomsnittet, men det finns endast två län med prognoser som visar tillväxt för perioden 2009-2010. Ett av dessa är Norrbotten, där det är fråga om en tillfällig ökning 2009 genom stora industriprojekt. Det andra är Kronobergs län, som gynnas av större projekt 2010, men väntas få en negativ rekyl under 2011.

PROGNOSER FÖR ELINSTALLATIONER PER LÄN 2009-2010
Akkumulerad förändring 24 månader

Skillnaderna mellan länen förklaras till stor del av marknadsstruktur och vilken typ av beställare som dominerar. I storstadslänen är t ex byggande och underhåll av kommersiella lokaler som kontor och handel en viktig sektor för många elteknikföretag. I Stockholm är den finansiella sektorn stor liksom den offentliga, medan Västra Götaland är både ekonomiskt och mentalt beroende av sin fordonsindustri och dess många underleverantörer. Skåne har en mer differentierad industrisektor och ett näringsliv som blir allt mer integrerat med den övriga Öresundsregionen.

För 2010 varierar prognoserna för elteknikmarknaden på länsnivå från som lägst -23 procent i Norrbottens län och som högst +13 procent i Kronobergs län. Andra utmärkande svaga län är Hallands och Gotlands, medan Uppsala och Kalmar län finns bland de starkare. För 2011 visar flertalet län positiva prognoser, men i flertalet fall på en måttlig nivå under 5 procents tillväxt. Undantag är Uppsala och Kronobergs län med negativa prognoser omkring -10 procent. Bland storstadslänen har Stockholm påtagligt mindre negativa prognoser för hela perioden 2009-2011. Den svagaste ackumulerade prognosen har Västra Götaland med närmare 20 procents nedgång under tvåårsperioden 2009-2010.

Sammantaget blir slutsatsen att en majoritet av elteknikföretagen i landet kommer att få en försvagning av sin soliditet och sitt ekonomiska handlingsutrymme under de närmaste åren. Det kan leda till att det blir svårt för många företag att genomföra de offensiva åtgärder, som behövs för att klara branschens generationsskifte och bli attraktiva leverantörer när

energianvändningen ska ställas om och effektiviseras. Det finns även en uppenbar risk för att fler anställda måste lämna företagen under 2010, innan det börjar ske en långsam återhämtning. Redan har antalet arbetslösa elektriker från oktober 2007 till oktober 2009 fyrdubblats från knappt 250 till drygt 1.000.